

Бұл мониторинг депозиттердің түрлері және мөлшерлемелері туралы жалпы ақпарат беруге бағытталған. Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры (ҚДКБҚ, Қор) алдарыңыздағы деректердің қаншалықты дәл, толыққанды, шынайы және өзекті екендігіне кепілдік бере алмайды. Өйткені олар екінші деңгейдегі банктердің сайттарына жасалған мониторинг негізінде алынған. Сонымен банк салымы шартын жасамай тұрып, таңдау жасалған банк туралы ақпараттарды нақтылап, нысықтап алу қажет. Тағы да еске саламыз, банктегі таңдап алынған салымға ақша салмай тұрып, сол депозиттің табыстылығы ғана емес, банктің өзінің қаржылық ахуалы қандай екендігін ескерген дұрыс болады. Мәлімет үшін: ҚДКБҚ сайтында банктердің рейтингі туралы ақпарат та жарияланған (<https://kdif.kz/kz/finansovaya-gramotnost/rating/>). Бұл банктер – Қазақстанның депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы қаржы институттары. Ал рейтингтерді халықаралық рейтингтік агенттіктер берген. Жинақ ақша туралы саналы шешім қабылдау үшін ҚДКБҚ шарттың талаптарын, оның ішінде депозитті толықтыру, одан қаражатты мерзімінен бұрын толық және ішінара алу талаптарын мұқият оқуға кеңес береді.

Жеке тұлғалардың теңгелік депозиттері бойынша 2024 жылғы желтоқсандағы сыйақы мөлшерлемелері

(депозиттерге міндетті кепілдік беру жүйесіне қатысушы банктердің сайттарына мониторинг жүргізу негізінде)

Банктердің сыйақы мөлшерлемелерінің өзгеру барысына жасалған шолу 2024.17.12 қарай қалыптасқан деректер

Қазақстанның депозиттерге кепілдік беру қоры (ҚДКБҚ) әрбір банк өзінің депозиттік өнімдері бойынша пайыздық сыйақыларының мөлшерін өзінің ішкі депозиттік саясатына сәйкес белгілейтіндігін хабарлайды. Сонымен қатар банктер Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесі мен нарықтың басқа да қатысушыларының мөлшерлемелерінің өзгеруін де ескереді.

2024 жылдың 29 қарашасында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (бұдан әрі - ҚРҰБ) ақша-несие саясаты бойынша комитеті базалық мөлшерлемені жылдық 15,25% деңгейінде белгілеу туралы шешім қабылдады. Дәліз – +/- 1 пайыздық тармақ (п.т.). Бірнеше қатысушы банк бұл өзгеріске ден қойып, өздерінің депозиттік өнімдері бойынша ұсынылатын мөлшерлемелерді де жоғарылатты. Қатысушы банктердің мөлшерлемелері әрі қарай өсу жағына қарай өзгеруі мүмкін.

Өткен қараша айымен салыстырғанда 2024 жылдың желтоқсан айында депозит нарығында мынадай өзгерістер орын алды:

- 5 қатысушы банк **мерзімсіз депозиттер бойынша** сыйақы мөлшерлемесін өзгертті;
- 1 қатысушы банк **толықтыру құқығы бар мерзімді депозиттер бойынша** сыйақы мөлшерлемесін өзгертті;
- 2 қатысушы банк **толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттер бойынша** мөлшерлемелерді өзгертті.

Мерзімсіз салымдар¹

2024 жылдың 01 желтоқсанындағы жағдай бойынша қазақстандықтардың барлық депозиттерінің 65%-ы мерзімсіз депозиттерге шоғырландырылған. Мерзімсіз депозиттердің танымалдылығы олардың икемділігімен түсіндіріледі: кез келген уақытта төмендетілмейтін қалдыққа дейін ақша алуға болады және кез келген сомаға ақша салуға болады. Бұл депозиттер бойынша табыстылық инфляция деңгейінен жоғары.

Мерзімсіз депозиттер нарығында айтарлықтай өзгерістер орын алған жоқ. Әдеттегідей, ұсыныстар депозиттерге кепілдік беру жүйесіне қатысушы 16 банктен түсуде. 2024 жылдың желтоқсан айының басына қарай, базалық мөлшерлеменің өсуі аясында **5 қатысушы банк** өздерінің сыйақы мөлшерлемесі тиянақты белгіленген мерзімсіз депозиттері бойынша мөлшерлемелерді жоғарылатты – барлық өзгерістер базалық мөлшерлеменің өсу шегінде 0,5-тен 1,1 п.т.-қа дейінгі аумақта орын алды:

2 ұсақ банк (активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі қоса санағанда 3%-ға дейін) – 1,1 және 0,8 п.т.-қа;

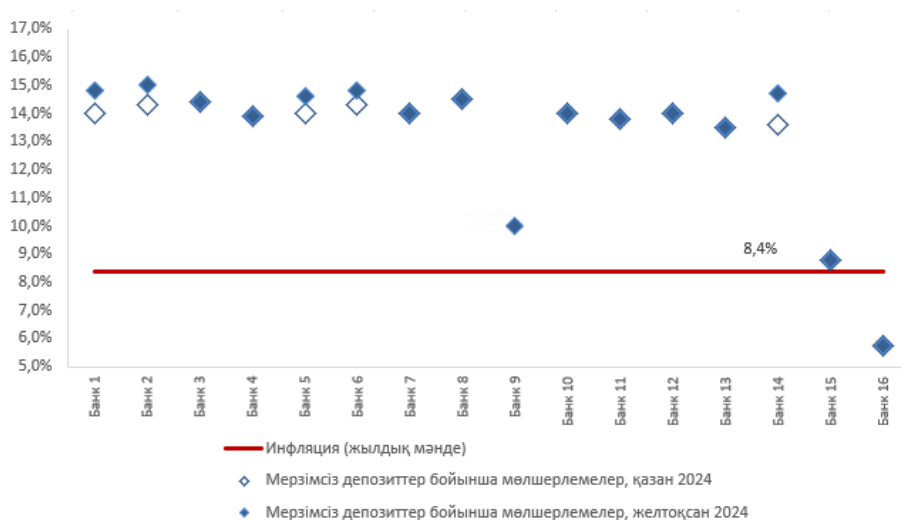

2 орташа банк (активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі қоса санағанда 3-тен 10%-ға дейін) – 0,6 және 0,7 п.т.-қа;

1 ірі банк (активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 10%-дан жоғары) – 0,5 п.т.-қа

1-графика. Банктердің мерзімсіз депозиттер бойынша ұсынатын мөлшерлемелері (2024 ж. желтоқсан)

¹ мерзімдік талаптарға сәйкес келмейтін депозит - белгіленген мөлшерлеме бойынша депозит, талап еткенге дейінгі депозиттерді қоспағанда оны мерзімінен бұрын алу үшін айыппұл жеке тұлғалардың қайтадан тартылған депозиттері бойынша максималды сыйақы мөлшерлемесінің мөлшерін анықтау және бекіту әдістемесінде (Әдістеме) көзделген ең төменгі айыппұлдан төмен болады немесе мүлдем болмайды

Мерзімді депозиттер²

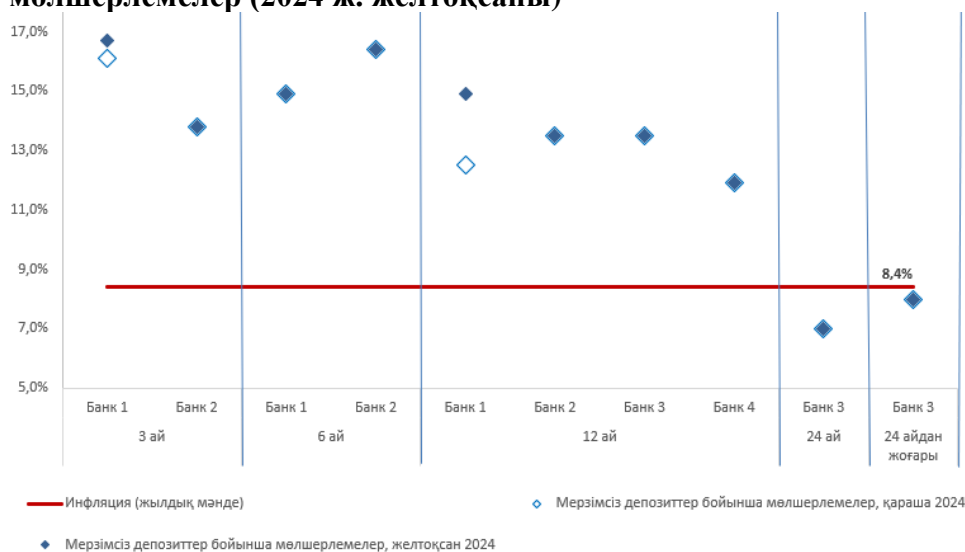
Мерзімді депозиттердің өзіне тән артықшылықтары бар: бұл талаптары өте икемді мерзімсіз депозиттер мен аса табысты жинақ депозиттердің арасынан орын алатын орташа нұсқа. Бұл ретте мерзімі 3 және 6 айлық мерзімді салымның мерзімсіз салымға қарағанда табыстылығы жоғары болса, жинақ салыммен салыстырғанда икемділігі жоғары. Мерзімді салымнан да ақшаны мерзімінен бұрын толықтай да ішінара да алуға болады. Тек сыйақы мөлшерлемесі ішінара жойылады. Бірақ егер ақша осы депозитте тиісті мерзім аяқталғанша сақталатын болса, жоғары сыйақы мөлшерлемесі сенімді ақтайды.

Желтоқсан айының басында он тоғыз қатысушы банктің төртеуі мерзімді салымдарды қабылдайды. Бұл сегменттің барлық қатысушылары депозитті 12 айға ашуды ұсынуда. Ал ұсынылып жатқан мөлшерлемелердің ауқымы - 11,9%-дан (ең төмен) 14,9%-ға дейін (ең жоғары). Қалған мерзімдерге келер болсақ, оларда ұсыныстар аз және іріктеу ауқымы 24 айлық мерзім бойынша 7%-дан (инфляциядан төмен) 3 айлық мерзім бойынша 16,7%-ға дейінгі аралықты қамтиды.

2024 жылдың желтоқсан айында активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 10%-дан асатын бір қатысушы банк толықтыру құқығы бар мерзімді салымдар бойынша мөлшерлемелерді 3 және 6 айлық мерзімдер бойынша сәйкесінше 0,6 және 2,4 п.т.-қа жоғарылатты.

2024 жылдың желтоқсан айының басына қарай, толықтыру құқығы жоқ мерзімді салымды ешбір қатысушы банк ашқан жоқ.

2-графика. Толықтыру құқығы бар мерзімді салымдар бойынша банктер ұсынатын мөлшерлемелер (2024 ж. желтоқсаны)

² мерзімділік талабына сәйкес келетін депозит - шарттың талаптары бойынша Әдістемде көзделген ең төменгі айыппұлдан кем емес мөлшерде мерзімінен бұрын алу үшін айыппұл салатын белгіленген сыйақы мөлшерлемесімен депозит.

Жинақ депозиттер

Банктер жинақ депозиттер бойынша едәуір жоғары сыйақы мөлшерлемесін ұсынады. Есесіне одан мерзімінен бұрын ақша алу және оған ақша салу талаптары қатал.

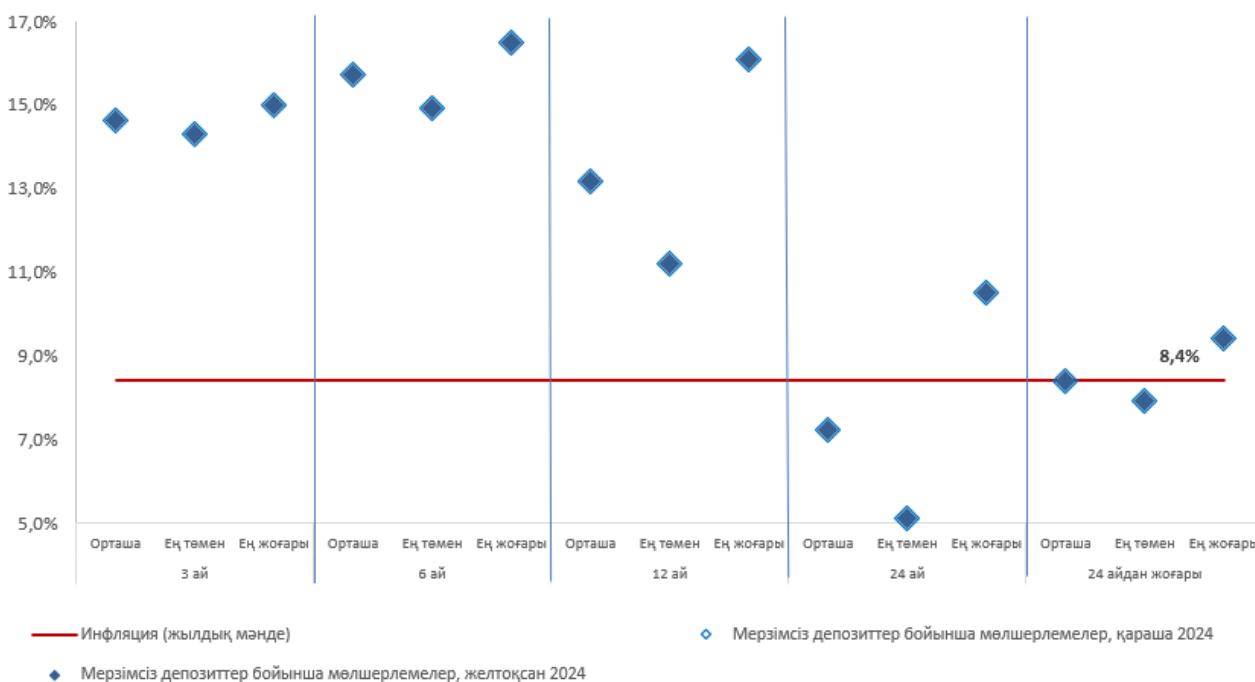
Жинақ депозиттер де толықтыруға болатын және толықтыруға болмайтын депозиттер болып, екі топқа бөлінеді. Төменде осы әрбір сегмент бойынша бір ай ішінде орын алған өзгерістер ұсынылған.

Толықтыру құқығы бар жинақ депозиттер

Тоғыз банк өз клиенттеріне толықтыру мүмкіндігі бар жинақ салымдар ұсынады. Ең жоғары мөлшерлеме мерзімі алты айлық депозиттер бойынша ұсынылған – 16,5%. Ал ең төмен мөлшерлеме 24 айлық мерзім бойынша белгіленген. Ол 5,1%-ға тең. Ұсынылған мөлшерлемелер 2024 жылдың желтоқсанында бұрынғы деңгейінде сақталды.

3-графика. Толықтыру құқығы бар жинақ салымдар бойынша банктер ұсынатын мөлшерлемелер (2024 ж. желтоқсаны)

Толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттер

Депозит желісінде 11 банк жинақ ақшаны толықтыру құқығы жоқ жинақ депозиттерге орналастыруды ұсынады.

Өткен қараша айымен салыстырғанда 2024 жылдың желтоқсан айында мөлшерлемелер бойынша мынадай өзгерістер байқалды:

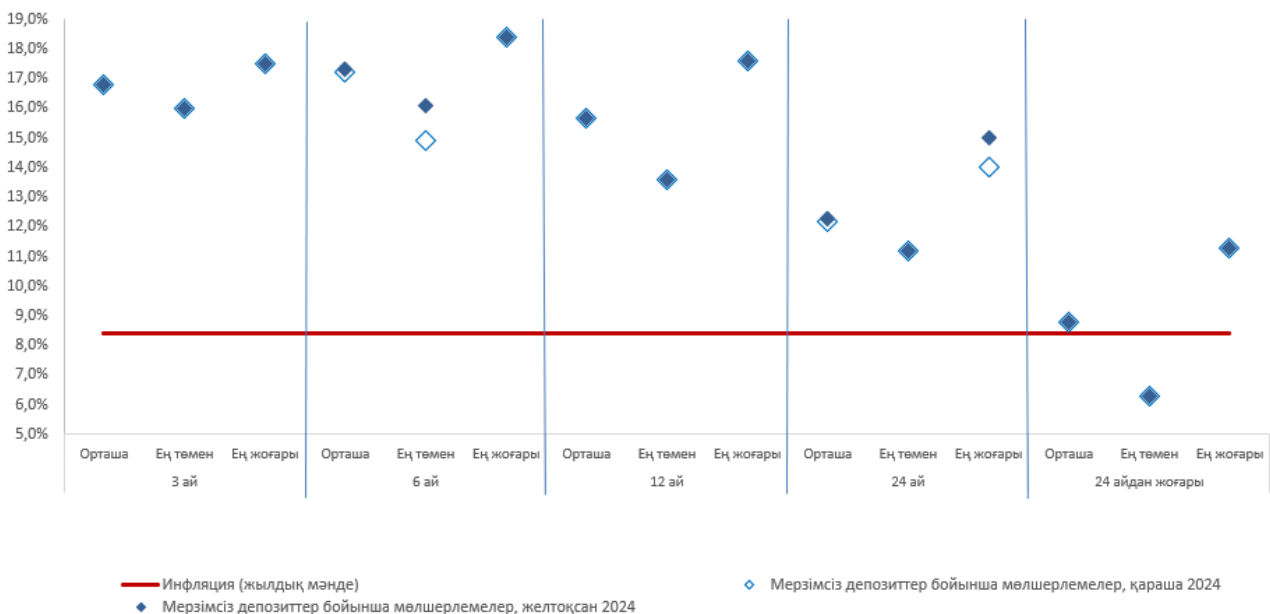
1 ірі банк (активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі 10%-дан жоғары) – 3, 6 және 24 айлық мерзімдер бойынша мөлшерлемелерді сәйкесінше 0,2, 1,2 және 0,9 п.т.-қа көтерді;

1 ұсақ банк (активтерінің мөлшері бойынша нарықта алатын үлесі қоса санағанда 3%-ға дейін) – 6 және 24 айлық мерзімдер бойынша мөлшерлемелерді сәйкесінше 0,1, және 0,5 п.т.-қа төмендетті және 24 айлық мерзім бойынша мөлшерлемені 1,0 п.т.-қа көтерді.

Бұл сегментте минималды мөлшерлеме 6,3%-ды (мерзімі 24 айдан жоғары) және максималды мөлшерлеме 18,4%-ды (мерзімі 6 ай) құрайды.

4-графика. Толықтыру құқығы жоқ жинақ салымдар бойынша банктер ұсынатын мөлшерлемелер (2024 ж. желтоқсаны)

Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы депозиттер

Бір орташа банкте пайыздық сыйақы мөлшерлемесі құбылмалы болып келетін банктік өнім пайда болды. Бұл өнімдердің ерекшелігі сол, мұнда табыстылық деңгейі тиынақты белгіленбеген. Сәйкесінше салымның мерзімі барысында өзгеруі мүмкін.

Құбылмалы мөлшерлеме екі құрамдас бөліктен тұрады: базалық көрсеткіш пен пайыздық спредтің қосындысы ретінде айқындалады. Бұл ретте Ұлттық Банктің базалық мөлшерлемесі немесе инфляцияның ресми көрсеткіші базалық көрсеткіш ретінде қабылдануы мүмкін. Пайыздық спредтің шамасын банк клиентпен шарт жасасу барысында бекітеді және ол кейін өзгертуге жатпайды. Өз кезегінде базалық көрсеткіштің нақты мәні (мысалы, базалық мөлшерлеменің, инфляцияның әсерінен) салымның мерзімі барысында өзгеруі мүмкін. Сәйкесінше мөлшерлемесі құбылмалы депозиттер үшін табыстылық деңгейі тұрақты емес – мысалы, егер салымның мерзімі барысында базалық көрсеткіштің мәні төмендейтін болса, онда сыйақы мөлшерлемесі де төмендеу жағына қарай өзгертін болады.

Тұжырымдар

Жүргізілген шолу бойынша мынадай қорытынды шығаруға болады: 2024 жылдың 17 желтоқсанындағы жағдай бойынша кейбір сегменттерде базалық мөлшерлеменің ішінше мөлшерлемелер бойынша өсу жағына қарай ілгері жылжу байқалады. Осыған байланысты желтоқсан-қаңтар айларында қатысушы банктердің мөлшерлемелерінің одан әрі өсу мүмкіндігін жоққа шығаруға болмайды.

Нарықтың негізгі бөлігін мерзімсіз салымдар құрайды. Өйткені олар бойынша депозит базасы басқа сегменттерден ерте қалыптасқан әрі талаптары салымшылар үшін өте икемді. 3 айдан 12 айға дейінгі мерзімдерге арналған мерзімді және жинақ депозиттер банктер арасында жаңа клиенттер үшін жоғары бағалық бәсекелестікке байланысты едәуір табысты депозиттер болып саналады. Ұзақ мерзімді депозиттердің мөлшерлемелері төмендеу, бірақ олар да депозиттегі ақшаның сатып алу қабілетінің сақталуын қамтамасыз етеді.

Қазақстанда инфляция 2024 жылдың қаңтарында 9,5%-ды құрады. Әрі қарай, 2024 жылдың қарашасында 1,1 п.т.-қа төмендеп, 8,4% деңгейінде тұрақтады. Бұл теңгелік салымдар бойынша қосымша нақты табыстылықты қамтамасыз етеді деген сөз. Ал ҚДКБҚ кепілдігінің арқасында депозиттер азаматтардың жинақ ақшаларын сақтауда және молайтуда ең тиімді және қолжетімді қаржы құралы болып қала береді.

ҚДКБҚ тағы да еске салады, кепілді өтемнің мөлшері салымның түрі мен валютасына тікелей байланысты. Сәйкесінше ол:

- теңгелік жинақ салымдар (депозиттер) бойынша – **20 млн теңгеден;**
- теңгедегі өзге салымдар, шоттар, карточкалар бойынша – **10 млн теңгеден;**
- шетел валютасындағы шоттар, карточкалар ж/е салымдар бойынша – **5 млн теңгеден асырылмайды.**

Егер салымшының бір банкте әрқалай валютада әртүрлі бірнеше салымы бар болса, сол банк лицензиясынан айырылған жағдайда Қор әрбір салым бойынша белгіленген максималды кепілдік сомасын ескере отырып, салымшыға жиынтық кепілді өтем төлейді. Бірақ оның мөлшері 20 млн теңгеден асырылмайды.